

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Karolína Lankašová

Téma smrti v románu Astrid Lindgrenové Bratři Lví srdce

Olomouc 2022

vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené bibliografické a elektronické zdroje.

Olomouc 20.4.2022

.....

podpis

Poděkování

Děkuji doc. Mgr. Jaroslav Valovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, jeho ochotu a čas a poskytování cenných rad a podkladů k bakalářské práci.

Obsah

Úvod.....	1
1 Obecná charakteristika švédské literatury pro děti a mládež.....	2
1.1 Autorská pohádka	3
2 Astrid Lindgrenová	6
2.1 Život.....	6
2.2 Literární dílo Astrid Lindgrenové	6
3 Bratři Lví srdce	10
3.1 Vznik díla	10
3.2 Téma smrti	10
3.3 Dějová linie	11
3.4 Kompozice a čas	12
3.5 Vypravěč	13
3.6 Titul	13
3.7 Atmosféra příběhu	14
3.8 Charakteristika postav	15
3.8.1 Karel (Suchárek) Lví srdce	15
3.8.2 Jonatán Lví srdce	16
3.8.3 Tengil z Karmánie	17
3.9 Charakteristika prostředí.....	17
3.10 Hlavní motivy díla	18
3.10.1 Motiv smrti.....	18
3.10.2 Motiv sourozenecké lásky	20
3.10.3 Motiv svobody.....	21
3.10.4 Motiv chudoby	21
3.10.5 Motiv vězení.....	22
3.11 Jazyková rovina díla	22
Závěr.....	23
Seznam literatury	25
Anotace.....	27

Úvod

Předkládaná bakalářská práce se zabývá tématem smrti v románu Astrid Lindgrenové Bratři Lví srdce. Nejprve je třeba si uvědomit, že smrt ve společnosti bývá často chápána jako tabu. Lidé se tématu smrti vyhýbají a bojí se o ní mluvit, zejména před dětmi. Neuvědomují si ale, že ať chceme nebo ne, smrt jednou potká každého z nás a je třeba se na ni alespoň zkusit připravit.

Jak Šubrtová (2012) uvádí, tak příprava na smrt je pro děti velmi důležitá a dokážou díky ní pochopit význam a smysl života. Měla by být zahájena už v dětství, aby se dokázaly srovnat s tím, že jednou budou muset čelit životní ztrátě a ztrátě života. A právě literatura pro děti a mládež hraje pro ně v přípravě na smrt zásadní roli. V případě, že se se smrtí ještě nikdy nesetkaly, tak jsou pro ně díla s tematikou smrti náhradou přímé životní zkušenosti. Pokud už se smrtí zkušenost mají, tak jim intencionální literatura může být oporou v prožívání daného traumatického okamžiku, a i sloužit jako návod, jak emočně zpracovat tento zážitek. Ve srovnání s literaturou pro dospělé autoři v dílech líčí smrt velmi opatrně, a to bez násilí, krutých příčin a důsledků smrti.

Cílem bakalářské práce je interpretovat dílo Astrid Lindgrenové určené pro děti a mládež – Bratři Lví srdce. Při interpretaci jednotlivých částí textu bude kladen důraz na hledání motivů smrti, způsobů jejího zobrazení a na symboliku se smrtí spojenou. Práce si také klade za cíl přispět k detabuizaci tematiky smrti v dílech určených pro děti a mládež.

V první kapitole se bakalářská práce nejprve bude soustřeďovat na stručnou charakteristiku švédské literatury pro děti a mládež. Vymezení této problematiky je důležité pro uvedení do kontextu autorčiny tvorby. Dále se bude zabývat autorskou pohádkou, která je důležitá pro pochopení již samotné knihy.

Druhá kapitola se bude zabývat konkrétně autorkou. Nejprve bude objasněn autorčin život a okolnosti, které ji vedly k tvorbě jejích literárních děl. Poté bude pozornost zaměřena literární dílo Astrid Lindgrenové. To, jak bylo různorodé a zabývala se nevšedními tématy z lidského života včetně smrti.

Třetí a zároveň poslední kapitola bude pojednávat o samotné knize Bratři Lví srdce a pokusí se ji analyzovat hned z několika rovin. Bude se zaměřovat na dílo zejména z tematické, kompoziční a jazykové stránky.

1 Obecná charakteristika švédské literatury pro děti a mládež

V oblasti literatury pro děti a mládež se Švédsko stalo jednou z prvních zemí, která se na toto téma zaměřila. „*První polovina 19. století přinesla zájem o lidové pohádky a pověsti, jejichž motivy a náměty jsou živé dodnes. Klasickým dílem dětské literatury se stala snová próza Viktora Rydberga (1828-1895) s vánočními motivy s názvem Štědrovečerní dobrodružství malého Viga (1871).*“ (Juříčková, 2007, s. 146) Pokud se zaměříme konkrétně na intencionální literaturu, respektive tvorbu určenou přímo pro děti, tak je jejím počátkem sbírka říkanek. „*Za začátek intencionální tvorby pro děti bývá označována sbírka rýmů a říkanek Knížka do dětského pokoje (1882), kterou pod vlivem lidové poezie vydala básniřka Jenny Nyströmová (1854-1946).*“ (Juříčková, 2007, s. 146) Ta ukázala směr budoucím autorům literatury pro děti a mládež. Nejznámější a typické dílo švédské literatury pro děti a mládež je příběh, který měl ale původně sloužit jako didaktická pomůcka. „*Přítelkyně Keyové, zkušená učitelka a spisovatelka oceněná později Nobelovou cenou, Selma Lagerlöfová (1858-1940), je autorkou základního díla Podivuhodná cesta Nilse Holgerssona Švédskem (1906-07).*“ (Juříčková, 2007, s. 146) Jak popisuje Juříčková (2007), Lagerlöfová knihu původně zamýšlela vydat jako učebnici zeměpisu Švédska pro děti ve věku okolo deseti let, neboť jsou v ní informativní i poetické pasáže, a navíc i popis obrazu země a lidí dané doby.

Od 20. století se literatura pro děti a mládež začala obohacovat o ilustrace. Významnou osobností v této oblasti literatury byla Elsa Beskowová, která přes padesát let tvořila texty a ilustrace do dětských knih. V období 30. a 40. let se literatura orientovala na protiválečnou tematiku a dostala se do střetu s vojenskou a politickou neutralitou země. V těchto letech vycházely i knihy zaměřující se na kritiku tehdejší společnosti, konkrétně na problematiku rasismu a nacismu. „*V rámci dětské literatury došly obecného rozšíření jinojazyčné příběhy Gösty Knutssona (1908-1973) o kocourkovi, který mluví, ale nemá ocas, Pelle bezocasý.*“ (Juříčková, 2007, s. 147) Tyto příběhy vycházely v letech 1939-51 a jsou oblíbenými dodnes. Dalším významným mezníkem ve švédské literatuře pro děti a mládež byl rok 1945, ve kterém vystoupila řada nových autorů, mezi kterými byla i Astrid Lindgrenová. „*Rokem 1945 se datuje debut nejznámější a nejpřekládanější švédské spisovatelky vůbec, → A. Lindgrenové, která v následujících letech zasáhla do mnoha prozaických žánrů a natrvalo je poznamenala. Její dílo přineslo zásadní obrat v přístupu k dětské literatuře opuštěním tradičního moralizování a mentorování.*“ (Juříčková, 2007, s. 147) Její neobyčejná hlavní hrdinka ve stejnojmenném díle, *Pippi Dlouhá Punčocha* (1945), je prototyp dítěte, jehož život se však v mnohém výrazně

odlišuje od života běžného dítěte. V podstatě je ztělesněním touhy po revoltě a nezávislosti. Lindgrenová byla jedinečná tím, že navázala na anglosaskou tradici, realismus a na magickou imaginaci pohádkového typu. V její tvorbě najdeme příběhy z každodenního života venkovských dětí, ale i detektivní či psychologické příběhy (Juříčková, 2007). Mimo Lindgrenovou si vybrali za hlavní postavy děti z venkovského prostředí vybrali i jiní autoři. „*O životních perspektivách chlapce z dělnického prostředí pojednává román Temné místo (1949) prozaika Harry Kullmana (1919-1982).*“ (Juříčková, 2007, s. 148)

Juříčková (2007) uvádí rok 1968 jako další významný mezník pro švédskou dětskou literaturu, který otevřel spoustu nových možností, jak ve společnosti, tak i v literatuře. Toto období bylo považováno za výzvu k prolomení daných konvencí a volnosti v tvorbě. Autoři začali zpracovávat dosud neobvyklá témata: nemoc, rozvod rodičů, rozpad rodiny nebo role ženy v rodině i ve společnosti. Devadesátá léta ovšem také přinesla určité inovace tentokrát v pohádkách, kdy se v nich začínají objevovat prvky fantazie prolínající se s realismem (Juříčková, 2007). „*Takovým příkladem je sbírka pohádek Parník Beatrice (1992), vydaná → U. Nilssonem, který se po celá desetiletí věnoval obrázkovým knížkám a leporelům, podobně jako B. Lindgrenová, autorka rozsáhlé tvorby pro děti a mládež.*“ (Juříčková, 2007, s. 149)

1.1 Autorská pohádka

Pohádka je typickým prozaickým žánrem literatury pro děti a mládež. „*Zábavný, zpravidla prozaický žánr folklorního původu s fantastickým příběhem.*“ (Mocná, Peterka, 2004, s. 472) Lederbuchová (2002) uvádí, že autorská pohádka je nejmodernější podobou svého žánru. Zpravidla je psaná jen pro děti a řadíme ji tedy do literatury intencionální. Příběhy se odehrávají v moderním světě. Fantastické prvky nejsou již tolik dominující a nezasahují do děje. Hrdinové autorských pohádek jsou na rozdíl od lidové pohádky většinou polidštěni a příběh nemusí vždy skončit dobře. Oproti lidové pohádce upozorňuje na sociální a etické problémy, mimo to si také všímá civilizačních změn. Je tedy více realistická a aktuální. Důležitým rozdílem je, že kouzelné motivy jsou součástí každodenní reality a pozornost je zaměřena na dětského čtenáře. Je tedy mnohem subjektivnější. Kompozice je složitější, předpokládá čtenářské zkušenosti již s nějakou odlišnou podobou pohádky například s lidovou (Mocná, Peterka, 2004).

„*Za zakladatele autorské pohádky považujeme prozaika, básníka, dramatika a pohádkáře Hanse Christiana Andersena (1805-1875).*“ (Dejmalová, 2006, s. 130) Andersen čerpal náměty do svých pohádek zejména z lidové slovesnosti. Pozornost věnoval

i společenským a sociálním problémům tehdejší doby. Důkazem je kniha *Děvčátka se sirkami*. V jeho dílech můžeme však vidět i romantické prvky, kdy typickým příkladem je *Malá mořská víla* nebo dílo *Stín* (Dejmalová, 2006). Genčiová (1984) uvádí, že Andersen při tvorbě pohádek také využil ironického přístupu. Podstatou jeho pohádek bylo umění cokoliv oživit. Ať už se jednalo o předmět, zvíře či květinu. Na Andersenovu tvorbu navázal Oscar Wilde (1854-1900) souborem pohádek *Šťastný princ a jiné pohádky* (1888). V pohádkách se prolínají prvky novoromantismu a inspirace folklorem již není tak dominantní. Častěji se v jeho námětech objevují problémy současného světa.

Genčiová (1984) uvádí, že také vznikaly pohádky, které s lidovou neměly nic společného. Tyto příběhy byly označovány termínem „*nonsense*“ nebo také jako imaginativní pohádka. Typickým rysem těchto pohádek je hlavní hrdina, který je oživeným zvířetem, hračkou nebo zcela novou a vymyšlenou pohádkovou postavou. Důkazem toho se stal Alan Alexander Milne (1882-1956) se svým příběhem o *Medvídkovi Pú*, kterého napsal pro syna Kryštofa, kde jsou hlavními hrdiny ne lidé, ale právě synova zvířátka, tedy oživé hračky. Jako jeho protipól můžeme označit postavy v příbězích Lewise Carrolla (1832-1898, vlastním jménem Charles Lutwidge Dodgson). Hlavní postavy v jeho knihách *Alenka v kraji divů* (1865) a *Za zrcadlem* (1871) jsou předměty a zvířata, jež připodobňuje lidem a mají tak charakteristické lidské rysy (Dejmalová, 2006). „*Carroll se pokusil proniknout hluboko do myšlení a představ dítěte, pro které neexistuje minulost ani budoucnost, jehož prostorové zkušenosti jsou minimální, jehož znalost vzájemných příčin je nicotná, pro něž příčina a důsledek mohou být zaměňovány.*“ (Genčiová, 1984, s. 36)

„*Ve 20. století vznikaly vedle tradičních pohádek i pohádkové příběhy spojené hlavní postavou (tento typ získal s televizí ještě větší oblibu) a také další pohádkové příběhy s prvky dobrodružných románů.*“ (Dejmalová, 2006, s. 133). Důsledkem toho bylo, že z autorské pohádky 20. století se postupně vytratil moralistický aspekt a pozornost se obrátila na rozlišování dobra a zla ve zmatku moderní doby. Autoři kladli důraz na fantazii a s ní spojený fantazijní svět (Dejmalová, 2006).

V rámci autorské pohádky můžeme vymezit příběh s dětským hrdinou. Podle Nezkusila (1979) je příběh s dětským hrdinou charakteristický tím, že je zachycen konkrétní námět s cílem seznámit dětského čtenáře se základními modely lidských vztahů ve společnosti a ve světě. Velmi důležitá je estetická funkce takových příběhů, protože jsou velmi blízké skutečnosti, tudíž i předloze. Pro 20. století je typickou autorkou Pamela Lyndon Traversová (1899-1996,

vlastním jménem Helen Lyndon Goffová) s jejím nejznámějším dílem *Marry Poppins* (1934) „*Fyzicky ztělesňuje britsky spořádanou, přísnou, upjatou a důstojnou chůvu, je však schopná převést některé dětské fantazijní představy do skutečnosti.*“ (Dejmalová, 2006, s. 134) Další významnou autorkou je bezpochyby Astrid Lindgrenová (1907-2002). „*Z jejího bohatého díla lze do autorské pohádky zařadit Pipi dlouhou punčochu (1944, 1946, 1948) a Karkulína ze střechy (1955-1968).*“ (Dejmalová, 2006, s. 134). K tradici severských autorů příběhů s dětským hrdinou se řadí i spisovatelka a malířka Tove Janssonová (1914-2001). „*V devíti svazcích příběhů z Muminiho údolí vytvořila svět plný tolerance a porozumění. První kniha Skřítkové a velká povodeň vyšla v roce 1945, poslední Pozdě v listopadu v roce 1970.*“ (Dejmalová, 2006, s. 134)

Genčiová (1984) uvádí, že typickým znakem moderní pohádky byla snaha přiblížit se co nejvíce dětské psychice, a také dětskému chápání světa. Důraz byl kladen i na rozvoj dětské představivosti a fantazie spolu s imaginací. Dejmalová (2006) také uvádí, že moderní pohádka zaznamenala nespočet autorů, mezi kterými vynikal Roald Dahl (1916-1990) se svými knihami *Jakub a obří broskev* nebo *Karlík a továrna na čokoládu*. Podle Dejmalové (2006) se poté autoři spíše orientovali na románový žánr. Upustili od tradičního menšího rozsahu pohádky a vznikl tak nový útvar – pohádkový román. Průkopnicí tohoto žánru byla Selma Lagerlöfová (1858-1940) se svým příběhem o *Podivuhodné cestě Nilse Holgersona Švédskem* (1907), který měl původně sloužit jako švédská vlastivěda. Pohádkový román s dobrodružnými prvky tvořil i německý autor Michael Ende (1929-1995) v knihách *Děvčátko Momo a ukradený čas* (1972) a *Příběh, který nikdy neskončí* (1979). Do pohádkového románu můžeme rovněž zařadit dílo *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* od Johna Roalda Reuela Tolkiena (1892-1973). Celosvětového ohlasu se v tomto žánru dostalo i autorce Joanne Kathleen Rowlingové (1965), která se proslavila příběhy o čaroději *Harry Potterovi*. „*Ve všech dílech se setkáváme s velmi realistickým obrazem světa – nekompetentní úředníci ministerstev, malí kariéristé a šplhouni se mění v kariéristy dospělé; fanatici dobra nebo zla stojí u počátků pohrom a tragédií.*“ (Dejmalová, 2006, s. 135) Příběhy jsou pro své čtenáře ponaučením dobra i zla a autorka vysvětluje různé pojmy, které se týkají například svobody a odpovědnosti za vlastní skutky.

2 Astrid Lindgrenová

2.1 Život

Astrid Lindgrenová byla významná švédská prozaička a představitelka vrcholné světové tvorby literatury pro děti a mládež. Je známá po celém světě, zejména svou autorskou pohádkou *Pipi Dlouhá punčocha*. Narodila se 14.11.1907 ve švédském městečku Vimmerby (Hartlová, 2004). Jak uvádí Strömstedtová (2006), narodila se jako druhé dítě sedláka Samuela Augusta Ericssona a jeho ženy Hanny Ericssonové. Žili na venkovské usedlosti Näs, poblíž městečka Vimmerby, která dříve sloužila jako fara. Poté se rodičům Astrid narodili ještě další dva potomci, a to Stina a Ingegerd. Celkem tak měli děti čtyři. Strömstedtová (2006) uvádí, že Astrid Lindgrenová vyprávěla o svém dětství jako o šťastném období jejího života. Prožívala jej se svými třemi sourozenci a dalšími dětmi, které taky žily v okolí farmy. Nebylo to ale vždy jen o hraní a musela pomáhat svým rodičům například s obhospodařováním půdy, kterou měli pronajatou od fary. Její příběhy jsou však ve většině případů pravým opakem a jako hlavní hrdinové vystupují často opuštěné děti, kterým se přihodilo něco špatného.

Matka Astrid, Hanna Ericssonová, byla silnou pracovitou ženou a podobala se velmi své matce. „*Hanna po ní podědila kromě znalostí i inteligenci, silnou vůli a nevyčerpatelnou energii, která občas zabíhala až do svéhlavosti – tedy vlastnosti, které lehce vystopujeme i u vnučky Astrid.*“ (Strömstedtová, 2006, s. 86) Starala se o své čtyři děti, ale větší pozornost věnovala hospodářství a tomu, aby v její domácnosti fungovalo vše tak, jak má. Vystupovala jako přísná a pracovitá hospodyně, kterou nikdy nic nezastavilo. Všichni z ní měli respekt a báli se ji neuposlechnout. I když mohla vypadat jako přísná žena, tak uvnitř byla velice citlivá. Nedala to však svému okolí nikdy znát (Strömstedtová, 2006).

2.2 Literární dílo Astrid Lindgrenové

Do literatury vstoupila roku 1944 s dívčím románem *Britt-Mari se svěruje*. Ten nezaznamenal velký úspěch, ale naopak její další dílo *Pipi Dlouhá punčocha* (1945) se stalo jednou z nejznámějších knih v poválečné literatuře pro děti a mládež (Alchazidu, Dorovský, Řeřichová, 2007). „*Lindgrenová v celé své tvorbě líčí z dětského pohledu bytostnou touhu dítěte revoltovat, prosazovat svou vůli a moc, které je ovšem nutné výchovou usměrňovat. Kromě vlastní invence lze v autorčině tvorbě vysledovat návaznost na tradici anglosaskou, na díla, jako je Alenka v Říši divů či Huckleberry Finn, avšak i na tradici idylického realismu a na klasickou pohádku.*“ (Hartlová, 2004, s. 298-299).

Důležité je prostředí, kde Astrid Lindgrenová vyrůstala. I to se totiž ve velké míře promítlo v autorčině díle. „*Nás a jeho okolí, městečko Vimmerby a celý kraj kolem je pro Astrid Lindgrenovou krajina plná asociací na dětské zážitky a vlastní knihy. Jestliže se člověk se spisovatelkou vydá na výlet, zjistí, že toto prostředí vložila téměř do všeho, co napsala – nejen do vyprávění o každodenním životě, jako jsou Děti z Bullerbynu nebo Madynka, ale i do zcela vymyšlených příběhů o Pipi Dlouhé punčoše.*“ (Strömstedtová, 2006, s. 125) Ve Vimmerby byla v roce 1920 postavena vila, která se v příbězích Lindgrenové proměnila na vilu Vilekulu z *Pipi Dlouhé punčochy*. Stál tam u cesty i dutý jilm, ve kterém v *Pipi Dlouhé punčoše* rostla limonáda. Cestou směrem k Vimmerby stojí dům, kde bydlela Madynka. Významná je i policejní stanice, která tam stála od sedmdesátých let a objevuje se v příběhu *detektiva Kalle Blomkvista*. V jezeře Mossjön se nachází ostrůvek Lommetuva, kde ztroskotala Pippi, Tommy a Anika. Poblíž také vede cesta do Mariannelundu, kde bojoval Emil ve sněhové vánici o Alfrédův život (Strömstedtová, 2006).

Hartlová (2004) uvádí jako nejdůležitější a nejznámější knihu, *Pipi Dlouhou punčochu*. Po prvním díle *Pipi Dlouhé punčochy* vyšly postupně hned další dva, a to v roce 1946 *Pipi se nalodí* a v roce 1948 *Pipi Dlouhá punčocha v Tichomoří*. Díky neobvyklému spojení klasické pohádky, anglosaské literatury a idylického realismu se jí v těchto příbězích podařilo vytvořit zcela nový typ dětské literární postavy. Hrdinka *Pipi* je samostatná mladá dívka a usiluje o svoji nezávislost. Snaží se bojovat proti průměrnému životu a pokrytectví, které vidí nejčastěji u dospělých. Na dětské čtenáře působí jako ztělesnění snů a tužeb (Alchazidu, Dorovský, Řeřichová, 2007). *Pipi Dlouhá punčocha* je přeložena do padesáti jazyků a dodnes zůstává velmi oblíbenou knihou. Hlavní hrdinka se okamžitě stala ideálem všech dětí a není se čemu divit, protože každé dítě touží po tom, dělat si cokoli, co ho napadne bez přemýšlení nad tím, zda je to správné nebo ne (Strömstedtová, 2006). „*O Pipi bylo řečeno mnohé, mimo jiné i to, že vlastně není žádná děvče, ale přestrojený kluk. Nikdy nepláče, je nebojácná, statečná a silná, a až vyroste, chce být pirátem.*“ (Strömstedtová, 2006, s. 246).

Lindgrenová tvořila i jiné žánry dětské literatury, jako jsou například detektivky. V tomto duchu vydala celou sérii příběhů o Kalle Blomkvistovi pod názvy *Kalle Blomkvist zasahuje* (1946-53), *Detektiv Kalle má podezření* (1970) a *Svěřte případ Kallovi* (1971). Dílo Astrid Lindgrenové bylo oproti jiným autorům velmi rozmanité. Zabývala se všedními a humornými příběhy z reálného života inspirované jejím vlastním dětstvím, tak i příběhy fantaskními v pohádkové podobě krutosti, lásky, života a smrti. Do příběhů z reálného světa

a vzpomínek na dětství řadíme například *Děti z Bullerbynu* (1947) nebo *My z ostrova Saltkråkan* (1994) (Hartlová, 2004).

Podle Strömstedtové (2006) jsou *Děti z Bullerbynu* zcela jiným způsobem vyprávění například oproti *Pipi Dlouhé punčoše*. Ta je totiž čirým výplodem fantazie, kdežto *Děti z Bullerbynu* jsou reálnou vzpomínkou na autorčino dětství. Jednou z hlavních postav bylo děvčátko Lisa, do kterého se Astrid dokázala perfektně vžít. Lisa se svými kamarády zažívala to, co sama Astrid ve svém dětství. V příbězích popisovala, jak museli společně pracovat a pomáhat na poli, takže byly vzpomínky velmi podobné. Hlavním tématem příběhu je hra, což je nejdůležitější podstatou dětství. Děti si hrály tehdy a hrají si i dnes. Vynalézají různé aktivity, u nichž nechávají plynout své fantazijní představy. Oproti příběhu o *Pipi Dlouhé Punčoše* se *Děti z Bullerbynu* značně liší. Například tím, že se děti připravují v dětství na reálný dospělý život. Myslí na to, jaké to asi bude v budoucnosti, kdo se, s kým ožení a kde budou děti v dospělosti bydlet. Naopak Pipi je revolucionářkou, která bojuje za vzpuru v dětském světě. Neuvědomuje si však, že v něm už navždy zůstane a její kamarádi vyrostou a stanou se dospělými.

Úlohou dospělého se Astrid zabývá v knize *My z ostrova Saltkråkan*, kde můžeme vidět zcela neobvyklé pojetí rodičovských rolí. Tatínek se snažil nahradit roli maminky, ale když chtěl svoji dceru Tjorven přimět, aby ho poslechla, tak se mu to vůbec nedařilo, protože bylo děvčátko zvyklé poslouchat jen příkazy maminky.

Lindgrenová ve své pestré škále žánrů nevynechala ani tvorbu s fantaskními prvky. Hartlová (2004) uvádí, že fantaskními příběhy jsou například knihy *Skřítek Nils Karlsson* (1949), *Mio, můj Mio* (1954), *Ronja dcera loupežníka* (1981), kde autorka využila neobvyklý žánr v podobě loupežnického románu. Zachytila zde již opomíjené mezigenerační konflikty a proces osvobodování mladého člověka. *Mio, můj Mio* je pohádkou, kde bojuje Dobro a Zlo, ale ne tak zcela v tradičním slova smyslu. Hlavní hrdina touží po tom mít otce, který jej bude milovat takového, jaký skutečně je. Nakonec nalezne lásku, přátelství a zvítězí nad svým strachem. Také *Ronja, dcera loupežníka* je zcela něčím novým. Autorka v příběhu odhaluje svůj feminismus a zobrazuje rozpor mezi agresivitou mužů a ženským opečováváním (Strömstedtová, 2006). Hartlová (2004) shledává tak závěr v tom, že se autorka ve svém díle snažila proniknout do role dítěte dnešního světa, přiblížit se dětským čtenářům s pochopením jejich duše, a také jejich často si kladeným otázkám a problémům.

V neposlední řadě se autorčina tvorba zaměřila i na komické příběhy. K nim patří trilogie *Emil z Lönnebergu* (1963-1970). Emil byl nejbliže reálné osobnosti Lindgrenové a tomu, co ona sama v dětství prožívala (Strömstedtová, 2006).

Strömstedtová (2006) vyzdvihuje skutečnost, že tvorba Astrid Lindgrenové byla a je určena primárně pro děti. Dospělí čtenáři ji nezajímali a snažila se o jedinečný kontakt přímo s dětmi. Dospělí však v jejich knihách mnohdy najdou větší smysl, oproti knihám určeným pro dospělé čtenáře. Dítě v příbězích Astrid Lindgrenové hraje zásadní roli a je na něj zaměřena veškerá pozornost. Děti jsou často obětmi dospělých a čelí tomu, jak se k nim dospělí chovají lhostejně. Dokážou se však samy vzchopit a najít v sobě sílu pro boj se zlem, které musí prožívat.

Lindgrenová mimo svoji literární kariéru napsala i několik divadelních a filmových scénářů. Podle předlohy její tvorby bylo natočeno přes čtyřicet filmů. Ve Švédsku na její počest a k oslavě 60. narozenin vznikla i *Literární cena Astrid Lindgrenové*. Mimo to Astrid obdržela mnoho jiných ocenění jako například mezinárodní cenu *Hanse Christiana Andersena*, a to v roce 1958. Celý svůj život ji kromě literatury zajímalo také politické dění ve Švédsku i ve světě a v posledních letech svého života vystupovala proti transportu a zprůmyslnění chovu hospodářských zvířat (Alchazidu, Dorovský, Řeřichová, 2007).

3 Bratři Lví srdce

3.1 Vznik díla

Román *Bratři Lví srdce*, ve švédském originále *Bröderna Lejonhjärta*, byl vydán poprvé v roce 1973 švédským nakladatelstvím Rabén & Sjörgen Bokförlag. V českém vydání kniha vyšla poprvé v roce 1992 a přeložila ji Jarka Vaňková (Vrbová) (Strömstedtová, 2006). Jak Vrbová (2002) uvádí, knihu vydalo nakladatelství Albatros, ale v 80. letech pro něj nebyla akceptovatelná. Důvodem byla spojitost Šípkového údolí, které bylo uvězněno mezi hradbami, s tehdejšími dobovými poměry u nás. Mimo jiné kniha pojednávala o smrti, která byla velmi citlivým tématem. Podle Strömstedtové (2006) dostala Lindgrenová nápad a inspiraci pro příběh v roce 1971, když byla jednou v zimě ráno ve Värmlandu. „*Jela jsem vlakem z Torsby podél řeky Fryken a bylo takové to fantastické ráno s růžovým světlem nad jezerem. Zdálo se mi nadpozemsky krásné a měla jsem náhle silný pocit, něco jako vizi úsvitu lidstva, až jsem se roztřásla. Zároveň jsem pocítila, jak se cosi zažehuje, a pomyslela jsem si, že z toho zážitku musí něco vzejít.*“ (Strömstedtová, 2006, s. 278) Strömstedtová (2006) také poukazuje na fakt, že příběh vypráví zrovna o dvou bratrech, nebyla náhoda. Když se totiž jednou procházela na hřbitově ve Vimmerby, všimla si, že jsou tam pohřbeni bratři Falhénovi, kteří zemřeli v roce 1860, a to jí vnuklo myšlenku o bratrech Lví srdce.

3.2 Téma smrti

Jak uvádí Strömstedtová (2006), tak Astrid Lindgrenová knihu napsala v sedmdesátých letech, kdy pro takový příběh nebyla moc vhodná doba. V této době vycházely knihy realistické se socialistickou tematikou. Kniha pak byla vystavena nekompromisní kritice, jakou ještě žádná z jejích knih neobdržela. Rovněž podle Humpála (2013) byla právě tato kniha dříve označována za nevhodnou literaturu pro děti a mládež, neboť se v příběhu musí dítě vyrovnat se smrtí. Grečnerová (2013) v této souvislosti zmiňuje, že příběh vyšel nejprve v samizdatu. Když byl vydán v Čechách roku 1992, tak jej doplňovaly, oproti původnímu vydání, jen černobílé ilustrace Františka Skály. Strömstedtová (2006) naopak poukazuje i na velmi pozitivní ohlasy, protože příběh se stal útěchou pro ty, kteří se dostali do podobné situace, jako hlavní hrdina knihy.

Drijverová (1993) vyzdvihuje důležitost první strany knihy, kde se čtenář dočte, že Karel brzy umře. Děti se o smrti často dozvídají kolem desátého roku života a setkávají se s ní často prostřednictvím smrti někoho blízkého. V tom okamžiku smrt nevidí jako něco

tragického, ale spíše jako něco zajímavého a pro ně neobvyklého. Se smrtí se děti mohou setkat také, když jim zemře jejich domácí mazlíček. Zde už mohou lépe uchopit vysvětlení neodvratnosti daného okamžiku. Když vidí někoho zemřít v televizi, je to pro ně spíše předloha a inspirace pro jejich fantazijní hry. Jednou však dospějí k poznání, že i oni samy někdy zemřou a v tom okamžiku smrt nabývá jiného úhlu pohledu.

„Proč má dítě číst o smrti? Možná proto, že by se jí nemělo bát. Možná proto, že po ní (třeba) všechno nekončí. Snad, snad je tu něco nového... Po smrti se dostaneme jinam, ano, musí to tak být. Dospějeme do Nangijaly ... tam, kde je mladá, zdravá a dobrá doba, v níž se žije lehce a prostě.“ (Drijverová, 1993, s. 40) Zní to jako ideální podoba smrti, která nese podobu obav a strachu. V *Bratrech Lví srdce* je navíc onen svět Nangijaly místem, kde je vše ideální a pozitivní. Poté se to však změní a nastane boj dobra proti zlu, které je ztělesněno krutým vládcem Tengilem a jeho nestvůrou Katlou. Navíc se na konci příběhu bratrům dostane možnosti dostat se do dalšího světa Nangilimy tím, že znovu musí zemřít, ale tentokrát zcela dobrovolně. Hrdinové se tak ocitají v důležitém rozhodování, jestli za cenu vidiny lepšího světa chtějí položit svůj život. *„Doufám a věřím, že Nangilima je skutečně ráj. V tom případě bych se tam ráda dostala.“* (Drijverová, 1993, s. 40) Z toho všeho si čtenář, nejen dětský, může odnést to, že smrt nemusí být nutně něco strašného. Jak uvádí Foster (2014), tak se téma románu často shoduje s jeho motivem. Díky tomu hlavní myšlenka ještě více nabývá na významnosti. V románu *Bratři Lví srdce* je jistá spojitost mezi pohádkovým příběhem o dvou údolích, který nakonec vyústí bojem za svobodu proti krutému vládci.

3.3 Dějová linie

Příběh pojednává o dvou bratrech, Karlovi a Jonatánovi, kteří žijí se svojí maminkou. Hned na začátku příběhu se dozvídáme, že je mladší bratr Karel těžce nemocný a všichni kolem tuší, že brzy umře. Když se to dozvěděl i sám Karel, nebylo to pro něj vůbec jednoduché. Svěřil se staršímu bratrovi Jonatánovi, před maminkou však dělal jakoby nic. Starší bratr se jej snažil uklidnit. Karel k němu vzhlížel a označoval ho jako Lví srdce. Jonatán svému bratrovi vyprávěl, že až zemře, jeho duše odletí někam, kde se bude mít dobře a bude tam zase zdravý, tedy do Nangijaly. Potom se však stalo něco, co nikdo nečekal. V domě vypukl požár, když byli doma jen bratři samotní. Jonatán vzal bratra na ramena a rozhodl se s ním vyskočit z okna. Tímto odvážným činem jej zachránil, ale sám bohužel tragicky zahynul a dostal se tak do Nangijaly jako první. Zanedlouho se však Karel do Nangijaly přenesl také. Bratři se při shledání radostně objali a byli nesmírně šťastní, že jsou konečně spolu. Mohli tak žít šťastný a nekonečný život

plný radosti, jež však narušily problémy Šípkového údolí, které sužoval krutý vládce Tengil z Karmánie a jeho nestvůra Katla. Bratři prožívali dobrodružství a Jonatán nakonec dokázal krutého vládce Tengila porazit. Šípkové údolí bylo opět svobodné, ale Jonatán se v boji bohužel zranil. Byl popálený od Katlina ohně. Věděl, že kdo se jednou popálí, ochrne a nebude se moci už nikdy pohnout. V tu chvíli ho však napadlo, že kdyby se dostal do Nangilimy, mohl by zase žít normální život, tak jako když se poprvé ocitl v Nangijale. V tu chvíli se zodpovědnost obrátila na Karla a on se musel rozhodnout, zda spolu s bratrem skočí ze skály a zachrání ho (Lindgrenová, 2013).

3.4 Kompozice a čas

„Jelikož příběh vymezujeme prostřednictvím určení časových vztahů mezi událostmi, je zřejmé, že čas je jednou z nejdůležitějších kategorií, uvažujeme-li o tom, co je literární vyprávění, jak je utvořeno a jak funguje.“ (Hrabal, 2021, s. 22) V úvodní části příběhu je použitý čas budoucí, který má funkci navození atmosféry a uvede nás do děje. *„BUDU VÁM POVÍDAT O SVÉM BRATROVI, který se jmenuje Jonatán Lví srdce.“* (Lindgrenová, 2013, s. 7) Pokud se následně na příběh podíváme jako na celek, tak z hlediska času a uspořádání jazykových a tematických složek, autorka užívá retrospektivní styl vyprávění. My však víme, že se jedná o pohádkový příběh, který není skutečný, a tudíž přesně nemůžeme určit, zda se to opravdu stalo a kdy přesně se to stalo. Což v příběhu navíc ani zmíněno není.

Kniha je členěna do šestnácti kapitol, které jsou jednotlivě očíslovány. Děj plyne chronologicky, takže jsou události vyprávěny postupně tak, jak se staly. Co se týče času, ve kterém se příběh odehrává, tak není jisté kdy to je. Jediné, co víme je, že v reálném světě žijí hlavní postavy běžným životem, tak jak jsme my lidé zvyklí. *„V Nangijale neplyne čas jako na zemi. I kdyby žil ještě devadesát let, mně se bude zdát, že uplynuly sotva dva dny, Tak je to tam s časem.“* (Lindgrenová, 2013, s. 11) Když se bratři dostanou do Nangijaly, tak se zároveň octnou i v jiném světě. *„Žijeme tu v Nangijale jistě v hodně dávné době, vid’?“* *„Dá se to tak říct,“* odpověděl Jonatán. *„Pro nás je to dávná a stará doba. Ale dá se taky říct, že to je mladá doba.“* Trošku se zamyslel. *„Ano, přesně tak,“* pokračoval, *„mladá, zdravá a dobrá doba, v níž se žije lehce a prostě.“* (Lindgrenová, 2013, s. 23) Srovnávají ho se „zemí“, kde předtím žili, ale je zřejmé, že se dostali někam, kde je všechno lepší a hezčí. To, že tam jinak plyne čas je jediné, co z příběhu víme. Jonatán tím uklidňoval Karla, protože se bál, že umře příliš brzy a bude v Nangijale na bratra muset dlouho čekat. Když už byli ale bratři v tomto novém světě, čas plynul přirozeně a jak byli zvyklí ze země, střídaly se tam dny a noci.

Tempo, jakým je příběh vyprávěn je různé. Důkazem jsou dialogy postav, které se v příběhu často objevují a mají rychlý spád. Posouvají děj dále a navozují atmosféru, jako bychom tam sami byli. „*Žofie nám dává jídlo,“ řekl jsem překvapeně. Doted' mě ani nenapadlo, odkud jídlo bereme.* „*Někdy,*“ řekl Jonatán. „*Úplně zadarmo?*“ zeptal jsem se. „*I tak se to dá říct,*“ řekl Jonatán, „*tady v Třešňovém údolí je všechno zadarmo.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 25) Naopak v románu se objevují i časté popisné, tedy pomalejší pasáže. Příkladem je cesta Suchárka do Šípkové údolí, která je detailně popsána i včetně jeho vnitřních monologů, což tempo příběhu jednoznačně zpomaluje. „*Kdo vlastně vyšlapal tu stezku přes Nangijalské hory? A kdo vymyslel, kudy povede? Museli ji vést nad takovými strašnými srázy a kolem strmých útesů? Tušil jsem, že kdyby Pirko udělal jediný chybný krok, oba bychom spadli do propasti a nikdo by se až na věky věků nedozvěděl, jak to bylo s Karlem Lví srdce a jeho koněm.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 52)

3.5 Vypravěč

Vypravěč příběhu je přímý. Jedna z postav, Karel, který je hlavní postavou celého příběhu, je zároveň i jeho vypravěčem. Hned na první straně nás uvádí do děje a představuje sebe i celou svoji rodinu. Zároveň odtajňuje, že bude vyprávět o svém bratrovi. Vypravěč je do děje přímo zapojen a dává najevo své vlastní dojmy a pocity z konkrétních situací. Ich-forma navíc ději dodává přímý kontakt s vypravěčem. Jeho styl vyjadřování odpovídá tomu, že se jedná o malé dítě, kterému se staly hrozné věci. Příběh vypráví jako pohádku a vkládá do děje své osobní pocity. Tím se text stává autentický a více přístupný dětským čtenářům. Celý děj se soustředí na jeho pocity a prožívání daných situací, i když toho třeba tolik nedokáže, jako jeho bratr, činy ostatních popisuje a vypráví s obrovským obdivem a respektem.

3.6 Titul

Titul románu Bratři Lví srdce je protagonistický. Oba bratři však původně toto příjmení neměli. V příběhu se nejprve dozvídáme, že Lví srdce Jonatána pojmenovala jeho učitelka, když měla smuteční řeč při jeho pohřbu. „*Drahý Jonatáne Lve, neměl by ses vlastně jmenovat Jonatán Lví srdce? Pamatuješ, jak jsme se učili v dějepise o hrdinném anglickém králi, který se jmenoval Richard Lví srdce?*“ (Lindgrenová, 2013, s. 12) Nazvala ho tak, protože se statečně obětoval za svého bratra, když spolu skočili z okna jejich hořícího domu. Karel se tohoto přízviska dočkal o něco později. „*Tak konečně jsi tady, Suchárku Lví srdce!*“ *Kdo to kdy slyšel, Suchárek Lví srdce! Vyprskli jsme smíchy a smáli jsme se, jako bychom slyšeli nejlegračnější*

věc na světě, ale hlavně proto, že jsme měli chuť se něčemu smát, protože jsme měli takovou radost, že se nám málem rozskočilo srdce.“ (Lindgrenová, 2013, s. 16) Zasloužil se tedy o něj, až když se dostal za bratrem do Nangijaly.

3.7 Atmosféra příběhu

Atmosféra příběhu se v knize různě mění a střídá. Ze začátku je velmi smutná až depresivní. Hlavní postava Jonatán se dozvídá, že brzy umře a je z toho smutný. Jeho bratr mu v jeho těžkém období pomáhá vyprávěním příběhů, které ho mají rozveselit a uklidnit. Jonatán ho upokojuje tím, že se dostane do pohádkové země Nangijaly, kde je všechno radostné a lepší. *„Viš, že umřu?“ řekl jsem a rozbřečel jsem se. Jonatán se na chvíličku zamyslel. Asi neměl chuť mi odpovídat, ale nakonec řekl: „Ano, vím to.“ Vzlykal jsem ještě víc. „To je hrozná nespravedlnost,“ řekl jsem, „že někdo musí umřít, ještě než mu je deset.“* (Lindgrenová, 2013, s. 8) Až se chlapi dostanou do Nangijaly, změní se nálada na nějakou dobu v pozitivní. *„Kdo to kdy slyšel, Suchárek Lví srdce! Vyprskli jsme smíchy a smáli jsme se, jako bychom slyšeli nejlegračnější věc na světě, ale hlavně proto, že jsme měli chuť se něčemu smát, protože jsme měli takovou radost, že se nám málem rozskočilo srdce. Smáli jsme se, jak blázni a začali jsme se štouchat, a smát jsme se nepřestávali.“* (Lindgrenová, 2013, s. 16) Bratři byli šťastní, že se konečně shledali a mohli spolu nejen trávit čas, ale i podnikat různá dobrodružství. Karel už nebyl nemocný a nemusel jen celé dny ležet v posteli, což mu dodalo motivaci do „nového“ života v Nangijale. Pozitivní nálada chlapce opustila, když se Šípkové údolí ocitlo v boji proti Tengilovi a jeho vojákům. *„Pak mluvil dál o tom, jak rychle se musí celé údolí vyčistit od všech Tengilových lidí, a Jonatán ho přerušil: „Vyčistit? Tím myslíš zabít je?“ „Ano, co jiného,“ řekl Urban. „Ale já neumím zabíjet,“ namítl Jonatán, „to přece víš, Urbane.“ „Ani když ti jde o život?“ zeptal se Urban. „Ani to ne.“* (Lindgrenová, 2013, s. 135) V tom momentě měl Jonatán velký strach, protože si nedokázal představit, že by zabil člověka. I když se blížil boj, po kterém tolik toužil a usiloval o něj, nebyl schopný nikoho zabít. Podle Strömstedtové (2006) se v tomto okamžiku Jonatán staví proti zlu stejně jako autorka a je tak ztělesněním jejich pacifistických názorů, podle nichž odmítá zabíjet své nepřátele.

Po těžkém boji a úspěšném vítězství se atmosféra příběhu opět mění. Někteří lidé se radovali z toho, že se konečně dočkali vytoužené svobody a někteří byli stále smutní, protože přišli o své blízké. Na úplném konci, když byla poražena i Katla, se očekává radost z vítězství, ale nebylo tomu tak, zejména u bratrů Lví srdce. *„Musíme odsud! Rychle! Stmívá se a nemám nejmenší chuť tu zůstat přes noc.“* (Lindgrenová, 2013, s. 144) Tohle pronesl Jonatán, když

byli na cestě zpátky domů, a to proto, že byl zraněný a brzy bohužel zemře. V tomto momentě se Suchárek rozhodl o sebe a svého bratra zachránit a odmítl se dále trápit v nekončící depresi, kterou znovu a znovu musel prožívat. Zde je patrný moment vyměnění si rolí mezi bratry, kdy se ochráncem stává dříve nemocný a slabý Karel. Příběh tedy sice končí smrtí, ale v pozitivním slova smyslu, kdy pro bratry smrt znamená vidinu štěstí a zbavení se bolesti a utrpení.

3.8 Charakteristika postav

3.8.1 Karel (Suchárek) Lví srdce

Karel Lví srdce vystupuje v příběhu jako jedna z hlavních postav a je zároveň i vypravěčem. Je to mladý chlapec, který těžce onemocněl, nemohl chodit do školy a musel zůstat doma ležet jen v posteli. Neustále kašlal a všichni v jeho okolí věděli, že brzy zemře. On sám se to dozvěděl z rozhovoru mezi jeho maminkou a zákaznicí, které maminka šila šaty. Byl z toho velmi otřesený, ale snažil se, aby nikdo nepoznal, že je smutný. Dokázal se s tím svěřit jen svému nejbližšímu bratrovi Jonatánovi.

Karel je v knize často oslovován svojí přezdívkou Suchárek. Dal mu ji Jonatán, protože svou lásku k němu přirovnával k sladkým sucharům, které měl rád stejně jako ho. Zároveň Suchárka i utěšoval, že jeho křivé nohy a rozčuchané vlasy mu nebrání v tom, že ho nade vše zbožňuje. Karel totiž nemohl pochopit, proč ho jeho, krásný a šikovný bratr, má tak rád. Jonatán bratra podporoval a snažil se mu tíživou situací spojenou s jeho zdravím ulehčit, jak jen mohl. Každý večer mu vyprávěl příběhy o tom, že po smrti se dostane do pohádkové země Nangijala. Karel byl z toho i přes to velmi vystrašený a úzkostlivý. Báł se toho, co bude dělat bez svého bratra, až bude na všechno sám. Měl velmi nízké sebevědomí. Báł se mluvit s kýmkoli jiným než se svým bratrem Jonatánem. Proto si i přál, aby zemřeli spolu a on v Nangijale nemusel být na všechno sám.

Když se Karel nakonec ocitl v Nangijale a viděl tam svého bratra, málem se zbláznil radostí. Navíc se mohl plně zapojit do jejich společných radovánek, protože v tomto světě už mohl běhat, skákat, zkrátka dělat vše, co jiné zdravé děti. Dokonce přestal kašlat a uměl i plavat. Mohl si tak konečně užívat plnohodnotného života společně s Jonatánem. Připadal si poprvé ve svém životě šťastný, ale pak se jeho štěstí rozplynulo, protože jeho bratr musel odjet do Šípkového údolí. Suchárek tak znovu zůstal sám. Přepadla ho panika a úzkost. Hlavně v noci to pro něj bylo těžké, míval noční můry. Ovšem díky jedné z nich slyšel Jonatána volat o pomoc a vyrazil mu na pomoc. Musel se dlouho přemlouvat a dodávat si odvalu, aby se vydal na cestu, ale nakonec vyjel na koni se zpěvem a s povzbudivou písničkou. Hnalo ho silné pouto bratrské

lásky. Prokázal obrovskou odvahu a statečnost při boji za spravedlnost a za svého bratra Jonatána. Například v těžké chvíli, kdy Karla odhalili v jeskyni zlí Tengilovi vojáci, zachoval klidnou hlavu a dokázal jim namluvit, že má v Šípkovém údolí dědečka, a proto se tam chystá. Nakonec se ukázalo, že to byla i pravda. Nejvýraznější zlom v jeho chování však nastal v samotném závěru knihy, kdy museli oba bratři skočit ze skály. Zde byla nejvíce patrná jeho proměna z oslabeného chlapce bez sebevědomí v silného a odvážného jedince. Nikdo z nich totiž nemohl vědět, jestli se dostanou do další země (Lindgrenová, 2013).

Na závěr je nutno říci, že postava Karla v příběhu tedy přímo charakterizovaná není. Jak uvádí Hrabal (2021), tak přímou charakteristikou literární postavy rozumíme to, že je v příběhu přímo charakterizována například nějaká vlastnost dané postavy. U postavy Karla jde však o charakteristiku nepřímou, protože to, jaký je, si vyvodíme sami v průběhu příběhu z jeho jednání a činů.

3.8.2 Jonatán Lví srdce

Jonatán Lví srdce, bratr Karla Lví srdce, je další z hlavních postav. Srdce se však v jeho příjmení původně nevyskytovalo. Celá rodina se jmenovali Lvovi, podle jména jejich tatínka, který odjel na plavbu po moři a už se nikdy nevrátil. Jonatán byl velmi oblíbeným chlapcem doma i ve škole a říkalo se o něm, že připomíná pohádkového prince. Měl zlatavé krásné vlasy, modré oči, bílé zuby a mnohem rovnější nohy, než měl jeho bratr. Byl také laskavý, chytrý a všechny děti se s ním kamarádily. Veškeré zážitky, které prožil se svými kamarády, každý večer vyprávěl Karlovi. Pak se stalo to, co nikdo nečekal. Při nešťastné tragédii Jonatán zemřel. Svou smrtí však zachránil život jeho bratru Karlovi. Díky tomuto statečnému činu dostal při pohřbu od své učitelky Jonatán přezdívku „*Lví srdce*“.

V Nangijale byl Jonatán stejně krásným a statečným chlapcem, jako v normálním životě. Zapojoval se do dění v Třešňovém údolí. I přes to, že byl dítě, tak se rozhodl spolu s dalšími dospělými bojovat za spravedlnost. Měl vždy správné úmysly a ničeho se nebál. Vyrazil sám do Šípkového údolí. Dokonce se i přestrojil za jednoho z Tengilových vojáků, aby se dostal zpátky a mohl jet vysvobodit Urbana do Katliny sluje. Největší statečnost prokázal, když nakonec porazil i samotného Tengila z Karmánie a osvobodil tak celé Šípkové údolí (Lindgrenová, 2013). Oproti Karlovi je v příběhu charakterizován přímo ihned od začátku vyprávění. V knize jsou konkrétně popsány jeho vlastnosti, které utvářely jeho osobnost a předpovídaly jeho skutky.

3.8.3 Tengil z Karmánie

Tengil z Karmánie byl krutým vládcem Šípkového údolí. Nestačilo mu pouze jeho sídlo v Prastarých prahorách, ale sužoval Šípkové údolí, ze kterého se snažil vytěžit maximum a nahnat všem jeho obyvatelům strach. Když se v boji snažil bránit svůj lid, tak ho obklopovaly a chránily desítky vojáků, kteří plnili vše, co řekl. Měl zamračený a krutý výraz. Jeho oblečení bylo rudé jako krev, po které tolik toužil. Vyznačoval svou krutostí. Každému naháněl strach. Vždy, když přijel do Šípkového údolí, všichni ztichli v obavách, s jakým dalším rozkazem Tengil přijde. Pokaždé jim však řekl to stejné, že pracují málo a je s nimi nespokojený. Měl i svého pobočníka Pužeje, kterému své rozkazy našeptával a on je místo něho oznamoval lidem. Krutý vládce totiž zastával názor, že tak významný panovník a vůdce nemůže sám mluvit k obyčejným otrokům. Pravidelně pak vybíral z obyvatelů Šípkového údolí ty, kteří s ním půjdou do Prastarých hor budovat za těžkých podmínek jeho pevnost a bylo tedy jisté, že se už nikdy nevrátí. Takové lidi vybíral jen pouhým ukázáním prstu, čímž je odsoudil rovnou k smrti. Děti při tom brečely, protože navždy ztratily své rodiče, ale s Tengilovým krutým výrazem to ani nehnulo (Lindgrenová, 2013).

Hrabal (2021) uvádí, že v pohádkových příbězích se postavy, kromě hlavních a vedlejších, rozlišují i na ty kladné a záporné. Tengila z Karmánie řadíme k těm záporným, což vyplývá už z jeho vnější charakteristiky a pak i z jednání, se kterým v příběhu vystupuje. Díky tomu spatřujeme v knize typický pohádkový rys, tedy střet dobra se zlem.

3.9 Charakteristika prostředí

Hrabal (2021) píše o tom, že prostor fikčního světa se podobá tomu, co my sami víme a známe ze světa reálného a nám blízkého. Sami si ho pak vytváříme ve vlastní mysli a nese podobu našich představ. „*Utváření prostoru v naší mysli je tedy podmíněno našimi individuálními zkušenostmi s prostorem skutečného světa, dobovými a kulturními představami o něm, ale také literárními konvencemi (jinak bude zobrazovat prostor lesa autor realistické povídky a jinak autor povídky romantické) a v neposlední řadě také naší individuální schopností vizuální představitivosti a paměti.*“ (Hrabal, 2021, s. 36) Důležitým prvkem v příběhu je místo děje. Když se děj odehrává přímo na konkrétním místě, nazýváme to jako prostorový rámeček. Foster (2014) popisuje, že místo, kam je hlavní příběh zasazen, předurčuje to, jaké budou mít následující události význam a jakým stylem budou postavy v příběhu uvažovat. Začátek příběhu *Bratři Lvi srdce* se odehrává v předem neurčené době a čase. Je nám známo jen místo, tedy dům, kde bydleli bratři spolu s maminkou. Jediná konkrétní věc, kterou o jejich bydlení

víme je, že Karel a Jonatán spí v kuchyni a maminka vedle v pokoji, kde má i svůj šicí stroj, na kterém každý den pracuje. Jak Hrabal (2021) uvádí, tak jejich dům se stává prostorovým rámcem příběhu, protože hlavní děj je zasazen právě do tohoto prostoru. Čtenáři si pak sami domýšlí, podle svých individuálních zkušeností, jak by to tam asi detailně mohlo vypadat.

Když oba bratři zemřou, dostanou se do Nangijaly, jež představuje svět fikční, který má symbolizovat posmrtný život. Nikdo však přesně neví, jak to v Nangijale doopravdy vypadá a funguje, chlapci si vytváří vlastní domněnky a představy o fungování tamějšího světa. „*Dál mi vyprávěl, že všechny pohádky vlastně vznikly v Nangijale, protože tam se skutečně pohádkové věci dějí, a kdo se tam ocitne, prožívá dobrodružství od rána do večera a v noci taky.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 8) Záleží tedy na každém čtenáři, jak si prostředí, ve kterém se děj odehrává, představí. O Nangijale s jistotou víme pouze to, že je zcela odlišným světem oproti tomu, kde předtím bratři žili. Společně se ocitli v Nangijale, konkrétně v Třešňovém údolí, které bylo plné rozkvetlých třešňových stromů a nádherné jarní přírody. Celé údolí obklopovaly vysoké hory. Ty oddělovalo úzkými a nebezpečnými stezkami sousední Šípkové údolí. Podle Hrabala (2021) je prostředí vyprávěného příběhu nejčastěji popisováno buď prostřednictvím cesty, která je odhalována postupně, nebo mapy, která je předem známá. V našem případě se jedná o typ cesty, neboť se prostor, o kterém je vyprávěno, odhaluje společně s vnímáním postav, které příběh vytvářejí. Konkrétně v tomto díle je vypravěčem Karel, který popisuje, kde se zrovna nachází, jaké to tam je a postupně se s jeho pohybem v příběhu dozvídáme o dalších místech.

3.10 Hlavní motivy díla

3.10.1 Motiv smrti

Hlavním motivem knihy *Bratři Lvi srdce* je smrt. Ta příběh doprovází v podstatě celou dobu a objevuje se v různých formách. Dalo by se říci, že je pro celý příběh klíčová. Ovšem je záměrně podávána s vědomím, že se s ní setkají zejména dětské čtenáři, což pro některé z nich není obvyklá situace. Z tohoto důvodu je v knize tato tematika podávána bezprostředně skrze ústa malého chlapce, čímž bude pro děti více snesitelná a pochopitelná. „*Jonatán věděl, že brzy umřu. Věděli to určitě všichni kromě mě. I ve škole to věděli, protože za posledního půl roku jsem tam ani jednou nebyl, jenom jsem pořád hrozně kašlal a musel jsem ležet doma v posteli. Všechny paní, kterým šije maminka šaty, to také věděly, protože jedna z nich o tom s maminkou mluvila, když si myslely, že spím, a netušily, že všechno slyším.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 7)

Dospělí se téma smrti snažili před dětmi vždy zatajovat. Bylo to téma tabu. V díle je však toto tabu prolomeno ihned v úvodu a od prvopočátku se hlavní hrdina – chlapec musí s touto situací vyrovnat. Postupně prochází fázemi, kdy se s tím, že umře, postupně smiřuje, což můžeme svým způsobem chápat i jako jakýsi návod od autorky, jak děti s tímto tématem seznámit.

Jonatán byl o pár let starší, ale také stále dítětem. Pomohl svému bratrovi ze všech nejvíc, protože mu vždy před spaním vyprávěl pohádkové příběhy o světě, který údajně existuje po smrti. „*Co je na tom bezvadného ležet pod zemí a být mrtvý.*“ „*Hlouposti,*“ *povídá Jonatán,* „*v zemi leží přece jenom kosti. Ty sám odtud vylítneš někam úplně jinam.*“ „*A kam asi,*“ *zeptal jsem se, protože jsem mu nevěřil.* „*Do Nangijaly,*“ *odpověděl. Řekl to, jako by Nangijalu každý znal. Ale já jsem o ní nikdy neslyšel.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 8) Nangijala měla být útěchou a nadějí, že po smrti se lidská duše dostane někam, kde jí bude dobře a začne zde nový, mnohdy lepší život. Jonatán o ní vyprávěl jako o pohádkové zemi a dával bratrovi naději, že bude moci konečně žít plnohodnotný život jako zdravý chlapec. „*Tam totiž ještě vládnou časy ohníčků a pohádek,*“ *řekl.* „*A bude se ti tam určitě líbit.*“ *Dál mi vyprávěl, že všechny pohádky vlastně vznikly v Nangijale, protože tam se skutečně pohádkové věci dějí, a kdo se tam ocitne, prožívá dobrodružství od rána do večera a v noci taky.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 8)

Pro Karla, jako malé dítě, muselo být velmi frustrující, že celé dny ležel nemocný v posteli a ostatní děti mohly chodit do školy a po škole si spolu hrát. Nakonec se vše obrátilo a jako první zemřel Jonatán při nešťastné tragédii, když u nich doma vypukl požár. Nastala zcela absurdní situace, kdy zdravý chlapec podstoupil oběť pro svého nemocného bratra a zemřel při tom. Namísto smrtelně nemocného bratra zemřel on a nikdo to nemohl pochopit. „*Můj bratr Jonatán mohl pořád ještě sedět u mě, po večer mi povídat, chodit do školy, hrát si s dětmi v ulici, svařovat mi vodu s medem a vůbec. Ale už tu není... není! Jonatán je teď v Nangijale.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 12) Tato skutečnost dokazuje to, že smrt je nevyzpytatelná a nevybírání si své oběti podle toho, jak jsou na tom fyzicky nebo psychicky.

V příběhu se objevuje i jiná podoba smrti v podobě krutého vládce Tengila z Karmánie. „*Zlý jako had, říkal Jonatán, a skutečně tak vypadal, skrz naskrz krutý a krvelačný. Šaty měl rudé jako krev a chochol na helmě byl také rudý, jako by ho namočil v krvi. Oči se dívaly pořád dopředu, neviděl vůbec lidi, jako by na světě neexistovalo nic než on, nikdo jiný než Tengil z Karmánie.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 81) Na rozdíl od bratrů, kteří zemřeli kvůli nešťastné tragédii, on smrt vyhledával a toužil po ní. Uspokojovala jeho duši. Byl krutým vládcem, který

má jen své vojáky a zbytek lidí jsou pro něj jen obyčejní otroci, které chce postupně pozabíjet. Lidský život pro něj nic neznamená, o čemž svědčí i fakt, že si oběti náhodně vybíral, poslal je pracovat na svůj hrad. Práce byla natolik náročná, že je postupně dohnala k smrti vyčerpáním. Taková smrt je symbolem krutosti a Čtenáři nenabídne možnost vysvětlení a pochopení.

V závěrečné části knihy se motiv smrti opět mění na podobu, jakou měl na začátku. Znovu je vysvobozením od utrpení a vidinou lepšího života. „*Ted' nemôžu pohnout jenom rukama,*“ řekl. „*A brzy ani to ne.*“ „*Ale co když to přežde?*“ zeptal jsem se a brečel jsem dál. „*Ne, Suchárku, nikdy to nepřejde. Jenom kdybych se dostal do Nangilimy.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 148) Vzniká nový svět Nangilima, který má následovat po Nangijale. Tento svět je příslibem toho, že se v něm, tentokrát pro změnu Jonatán, vyléčí ze smrtelných popálenin od Katly, které mu způsobily ochrnutí. Jedná se tak o nekonečný koloběh umírání a nového života v podání pohádkového příběhu s dětskými hlavními hrdiny.

3.10.2 Motiv sourozenecké lásky

Dalším z hlavních motivů příběhu je sourozenecká láska hlavních hrdinů. Bratři prožívají zásadní momenty v příběhu společně. Mají jeden v druhém oporu a mohou se na sebe spolehnout. „*Přišlo mi to moc líto a dostal jsem strašný strach, ale dával jsem si pozor, aby to maminka nepoznala. Pověděl jsem o tom jen Jonatánovi, když přišel domů.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 7) To je patrné hned ze začátku knihy, kdy se Karel dozvídá, že umírá, a tak se s tím svěřil svému bratrovi. Jonatán byl pro Karla oporou a trávil s ním všechny volné chvíle, protože maminka musela často pracovat, aby měli z čeho žít.

Když Jonatán zemřel, Karel to velmi těžce nesl. „*Dva měsíce tam bydlel Jonatán sám. Dva dlouhé, strašné měsíce jsem musel být bez něj. Ale už brzy v Nangijale budu taky.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 15) Měl ho tak moc rád, že mu už jeho život nedával smysl a chtěl být co nejdříve se svým bratrem. Dokonce si přál, aby zemřel a mohli se setkat v Nangijale.

Nakonec se Karlovo přání vyplnilo a bratři se po dlouhém odloučení znovu shledali. „*Stáli jsme na břehu, objímali jsme se a měli jsme takovou radost, že se zase vidíme, že se to ani vypovědět nedá.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 16) Byli šťastní, že mohou být konečně spolu a užívali si radostné chvíle v Šípkovém údolí. Poté však nastal zvrat, kdy Jonatán musel odjet do Šípkového údolí, zachránit Urbana z Katliny sluje. Karla to velmi rozesmutnilo a opět zůstal sám. Když pak slyšel ve snu Jonatánovo volání pomoci, překonal svůj strach a vydal se mu na

pomoc. Jejich bratrská láska jim tak v celém příběhu dodává odvahu k překonávání problémů, kterým musí společně i samostatně čelit.

3.10.3 Motiv svobody

Motiv svobody se v příběhu objevuje hned v několika rovinách. Nejprve jej můžeme spatřit v Nangijale, protože ta představuje jakýsi únik z reálného světa někam, kde je o poznání lépe než tam, kde právě žijeme. Karel se v Nangijale uzdravil, mohl chodit a žít jako normální děti. Byla tedy pro něj vysvobozením ze strašlivé nemoci a utrpení, které prožíval.

Dále je také motiv svobody zásadní pro Šípkové údolí. „*Jenom občas se přeplaví do Šípkového údolí, aby mezi lidmi zasel hrůzu a aby nikdo nezapomněl, kdo je Tengil, a nezačal snít o svobodě.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 80) V něm jsou jeho obyvatelé trýzněni nadvládou krutého Tengila z Karmánie, který si z nich udělal chudé otroky bez práva na svobodný život. Z krutého vládce měli strach a báli se, jakkoliv projevit své názory. To se ale s příchodem bratrů Lví srdce mělo navždy změnit. Jonatán i Karel svými činy bojovali za jejich svobodu. „*Tak skončil boj v Šípkovém údolí. Mnoho lidí položilo život za svobodu. Ano, a jejich údolí teď bylo svobodné. Ale ti, kteří umřeli, byli pochováni a nevěděli o tom.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 138) Nakonec vyvolali v obyvatelích Šípkového údolí touhu po svobodě a krutý vládce Tengil z Karmánie byl i se svojí nestvůrou Katlou poražen.

3.10.4 Motiv chudoby

Motiv chudoby se v příběhu objevuje hned na začátku. Z Karlova vyprávění se dozvídáme, že rodina žije skromně a bydlí jen ve dvou pokojích. „*Seděla jako obvykle nad prací vedle v pokoji, kde má šicí stroj a kde i spí – máme totiž jeden pokoj a kuchyň.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 10) Maminka navíc neustále musela pracovat, aby měli z čeho žít, protože na celou domácnost a dva syny byla sama.

Chudoba je přítomna i v Nangijale, konkrétně v Šípkovém údolí. To je pod nadvládou Tengila z Karmánie, který lidem určuje, co smí a nesmí. „*Další hlína na moje poličko,*“ pochvaloval si Matyáš. „*Kdybych měl trochu fazolí a hrachu a zasadil je, hned by bylo po hladu.*“ „*Tos uhodl,*“ řekl Jonatán, „*copak jsi zapomněl, že z deseti fazolí vyrostlých na poli patří devět Tengilovi?*“ (Lindgrenová, 2013, s. 76) Přivlastňuje si všechnen majetek a jídlo obyvatel. To, co zbude pak rozdává svým vojákům a na lidi, kterým všechno původně patřilo, nezbude nic. „*Darebáci, cpou se našimi vepři a pijí naše pivo,*“ řekl Matyáš. (Lindgrenová, 2013, s. 85) Musí se tak navíc kromě chudoby i s tím spojeným hladem.

3.10.5 Motiv vězení

V knize se objevuje také i motiv vězení, který má různé podoby. Hlavní hrdina Karel byl těžce nemocný, a proto musel trávit veškerý čas doma v posteli. „*I ve škole to věděli, protože za posledního půl roku jsem tam ani jednou nebyl, jenom jsem pořád hrozně kašlal a musel jsem ležet doma v posteli.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 7) Jeho nemoc tak zapříčinila, že byla pro něj postel spíše vězením, a ne místem odpočinku. Bohužel s tím ale nemohl nic dělat. Vysvobodila jej až Nangijala.

Motiv vězení se objevuje i v Nangijale, a to prostřednictvím hradby, která obklopuje Šípkové údolí. „*Celé Šípkové údolí bylo totiž obehnané vysokou zdi, kterou museli lidé na příkaz Tengila postavit, protože je chtěl navěky držet ve svém otroctví.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 62-63) Jeho obyvatelé v něm byli uvězněni a nemohli svévolně vycházet. Na zdi stáli Tengilovi vojáci a hlídali, aby se nikdo nedostal ven. Lid byl tak krutým tyranem odříznut od okolního světa.

3.11 Jazyková rovina díla

Bratři Lví srdce je fantasy román určený primárně pro děti a mládež. Jedná se tedy o intencionální literaturu. Této skutečnosti odpovídá i styl, kterým knihu Astrid Lindgrenová psala. Jazyk je spisovný a autorka užívá převážně jednoduchá souvětí v kombinaci s přímou řečí, která utváří dialogy postav. „*Budu se jenom pořád bát a nebudu nikdy vědět, co mám dělat. „Nechci tam,“ řekl jsem a rozbřečel jsem se. „Chci být tam, kde jsi ty, Jonatáne.“ „Ano, ale já se taky v Nangijale objevím, neboj se,“ utěšoval mě Jonatán. „Za chvíli po tobě.*“ (Lindgrenová, 2013, s. 11) Ty pomáhají čtenáři pochopit, co se děje, a může se lépe zorientovat v tom, kdo a kdy v rozhovoru mluví. To je pak pro čtenáře, zvláště ty dětské, lepší v rámci orientování se v textu a lepšího pochopení.

Podle Hrabala (2021) je autor tvůrcem daného literárního příběhu, avšak není tím, kdo příběh vypráví. Tuhle roli zastává především samotný vypravěč. V *Bratřech Lví srdce* je vypravěčem malý chlapec, který příběh vypráví jako vzpomínku určenou čtenářům. Jeho vyjadřování odpovídá dítěti, a proto je příběh srozumitelný a pochopitelný pro děti a mládež.

Závěr

V úvodu bakalářské práce byl stanoven cíl, a to interpretovat dílo Astrid Lindgrenové určené pro děti a mládež – Bratři Lví srdce. Při interpretaci jednotlivých částí textu byl kladen důraz na hledání motivů smrti, způsobů jejího zobrazení a na symboliku se smrtí spojenou. Cílem práce bylo také přispět k detabuizaci tematiky smrti v dílech určených pro děti a mládež.

První kapitola nejprve seznámila čtenáře se stručným vývojem švédské literatury pro děti a mládež. Byli v ní zmíněni nejvýznamnější představitelé a jejich díla. Součástí vývoje švédské literatury byla i Astrid Lindgrenová, což bylo klíčové pro uvedení do problematiky bakalářské práce, neboť se právě jejím dílem zabývá. Dále byla také v této kapitole charakterizována autorská pohádka, která je důležitá pro pochopení románu Bratři Lví srdce, který je právě hlavním tématem bakalářské práce.

Ve druhé kapitole byl charakterizován autorčin život a okolnosti, které vedou k pochopení její literární tvorby. Astrid Lindgrenová do svých děl totiž zahrnuje autobiografické prvky a vzpomínky na své dětství, které vytvářejí originalitu a autentičnost jejich příběhů. Jsou také důkazem, proč se stala oblíbenou a uznávanou autorkou po celém světě. Dále je v této kapitole věnována pozornost přímo literární tvorbě Astrid Lindgrenové. Je zdůrazněn její charakteristický rys, tedy její rozmanitost. Autorka se zabývala neobvyklými tématy pro děti a mládež a dokázala jimi upoutat jejich pozornost. Ve svých dílech se zabývala výchovou dětí a vykreslila ji velmi netradičně, například prostřednictvím dívčí hrdinky Pipi. Také psala příběhy, kde byli hlavní dětské hrdinové ztvárněni jako sirotci nebo je postihla těžká nemoc, což je pro intencionální literaturu velmi netypické. Hrdinové pak své trable museli překonat a prokázat svoji statečnost. Nebála se tak otevírat tabuizovaná a neobvyklá témata, se kterými se běžné děti ve svém dětství nesetkávají. Dala jim prostřednictvím příběhů i návod, jak se případně v takových situacích zachovat.

Třetí a zároveň poslední kapitola je pro bakalářskou práci stěžejní část. Analyzuje a interpretuje román Bratři Lví srdce. Nejprve se dílem zabývá z hlediska roviny tematické. Jsou objasněny autorčiny kroky, jež vedly ke vzniku samotné knihy a jejího titulu, který nese zároveň i význam celé myšlenky příběhu. Důležité je i hlavní téma knihy, což je v tomto případě smrt. Co se týče roviny kompoziční, tak je stručně nastíněna dějová linie, kompozice a vypravěč, který má v díle důležitou roli. V neposlední řadě je pozornost zaměřena na jednotlivé postavy a jejich charakteristiku, jež je klíčová pro utváření děje a hlavní motivy díla.

Motivy jsou shrnutím všeho, co nám příběh předává. Toho, jaké důležité myšlenky a pocity v nás autorka chtěla svým příběhem vyvolat.

Věřím, že tato práce splnila moje vytyčené cíle a ukázala, že román Astrid Lindgrenové Bratři Lví srdce je důležitým literárním dílem v oblasti intencionální literatury a s ním spojené téma smrti je pro literární výchovu důležité.

Seznam literatury

DEJMALOVÁ, K. Vývoj autorské pohádky. In: Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež. Praha: Portál, 2006, 171 s. ISBN 807367095X.

DRIJVEROVÁ, Martina. Kde je ráj čili Bratři Lví srdce. Zlatý Máj, 1993, roč. 37 (369), č. 1.

HARTLOVÁ, D. Astrid Lindgrenová. In: Slovník severovýchodních spisovatelů: dánská literatura, faerská literatura, finská literatura, finskošvédská literatura, fríská literatura, islandská literatura, nizozemská literatura, norská literatura, švédská literatura. 2. dopln. a aktualiz. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, 2004, 535 s. Slovníky spisovatelů. ISBN 80-7277-260-0.

FOSTER, Thomas C. Jak číst romány jako profesor. 1. vyd. Brno: Host, 2014. 372 s. ISBN 978-80-7294-929-8.

HRABAL, Jiří. Jak rozumět literárnímu vyprávění? 1. vydání. V Praze: Nová škola, o.p.s., 2021. 72 stran. ISBN 978-80-907624-8-0.

HUMPÁL, M. Literatury v dánštině, norštině a švédštině. In: Moderní skandinávské literatury 1870-2000. Vyd. 2., dopl. a rev. Praha: Karolinum, 2013. 472 s. ISBN 978-80-246-2395-5.

CHALOUPKA, Otakar a NEZKUSIL, Vladimír. Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury III. 1. vyd. Praha: Albatros, 1979. 148 s.

JUŘÍČKOVÁ, M. Norská literatura pro děti a mládež. In: Slovník autorů literatury pro děti a mládež. 1. Zahraniční spisovatelé. 1. vydání. Praha: Libri, 2007. s. 98-102. ISBN 978-80-7277-314-5.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie. Jinočany: H & H, 2002, 355 s. ISBN 8073190206.

LINDGREN, Astrid. Bratři Lví srdce. Překlad Jarka Vrbová. 4., upr. vyd. Praha: Albatros, 2013. 151 s. ISBN 978-80-00-03157-6.

MANDYS, Pavel a kol. 2 x 101 knih pro děti a mládež: nejlepší a nejvlivnější knihy. 1. vyd. V Praze: Albatros, 2013. 430 s. ISBN 978-80-00-03336-5.

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. Encyklopedie literárních žánrů. Praha: Paseka, 2004, 697 s. ISBN 807185669X.

STRÖMSTEDT, Margareta. Astrid Lindgrenová: životopis. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. 373 s. Albatros Plus; 98. ISBN 80-00-01794-6.

ŠUBRTOVÁ, Milena. Tematika smrti v české a světové próze pro děti a mládež. Brno, 2012. Habilitační práce. Masarykova Univerzita.

VRBOVÁ, Jarka. Svět Astrid Lindgrenové. Ladění: časopis pro teorii a kritiku dětské literatury, 2002, roč. 7 (12), č. 1.

Anotace

Jméno a příjmení:	Karolína Lankašová
Katedra:	Českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Téma smrti v románu Astrid Lindgrenové Bratři Lví srdce
Název v angličtině:	The theme of death in Astrid Lindgren's novel The Brothers of the Lionheart
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá tématem smrti v románu Astrid Lindgrenové Bratři Lví srdce. Cílem práce je představit Astrid Lindgrenovou jako autorku a poté interpretace románu Bratři Lví srdce z hlediska obsahového, jazykového a tematického.
Klíčová slova:	Astrid Lindgrenová, Bratři Lví srdce, Karel Lví srdce, Jonatán Lví srdce, smrt, Nangijala, nemoc, svoboda, Tengil z Karmánie, Katla
Anotace v angličtině:	Bachelor's thesis examines the theme of death in Astrid Lindgren's novel The Brothers of the Lionheart. The target of the thesis is to introduce Astrid Lindgren as the author and then the interpretation of the novel The Brothers of the Lionheart in terms of content, language and thematic.
Klíčová slova v angličtině:	Astrid Lindgren, The Brothers of the Lionheart, Charles the Lionheart, Jonathan the Lionheart, death, Nangijala, disease, freedom, Tengil from Karmania, Katla

Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	24
Jazyk práce:	Čeština